

17. Рындюк В. И. Правотворческие ошибки и способы их предупреждения, выявления, исправления [Текст] / В. И. Рындюк // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : jurnal.org/articles/2013/uri105.html. – Загл. с экрана.

18. Тихомиров Ю. А. Юридическое проектирование : критерии и ошибки [Текст] / Ю. А. Тихомиров // Журнал российского права. – 2008. – № 2. – С. 3-9.

19. Шабайлов В. И. Мониторинг как функция правотворчества и правоприменения [Текст] // Право в

современном белорусском обществе : сб. науч. тр. / Нац. Центр законодательства и правовых исследований Республики Беларусь; под ред. В. И. Семенкова. – Минск : Бизнесофсет, 2011. – Вып. 6. – С. 71-80.

20. Юридическая техника [Текст] : курс лекций / Под ред. В. М. Баранова, В. А. Толстика. – М. : ДГСК МВД России, 2012. – 384 с.

21. Явич Л. С. Общая теория права [Текст] / Л. С. Явич. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1976. – 298 с.

УДК 341.17

ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ В СВІТЛІ АКТИВІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Передерій О. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: У статті, з позицій загальнотеоретичного аналізу, висвітлюється низка взаємопов'язаних аспектів процесу запровадження в практику діяльності інституцій вітчизняної правоохоронної системи апробованих в Європі стандартів правоохоронної діяльності. Посилаючись на положення підписаною Україною і Європейським Союзом у 2014 році Угоди про асоціацію, виокремлюються пріоритетні аспекти діяльності національних правоохоронних напрямів, стандарти роботи яких потребують «європеїзації». Обґрунтовано, що впровадження європейських еталонних практик правоохоронної діяльності має відбуватись за умови комплексної протидії таким негативним соціальним явищам як корупція, недовіра населення до влади, недосконалість законодавства, жорсткий характер політичної конфронтації у суспільстві, високий ступінь ризику перевищення влади посадовими особами правоохоронних органів службових повноважень.

Ключові слова: правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, державна влада, державна служба, європейська інтеграція, Європейський Союз, європейські стандарти.

Аннотация: В статье, с позиций общетеоретического анализа, освещается ряд взаимосвязанных аспектов процесса введения в практику деятельности институций отечественной правоохранительной системы апробированных в Европе стандартов правоохранительной деятельности. Ссылаясь на положения подписанного Украиной и Европейским Союзом в 2014 году Соглашения об ассоциации, выделяются приоритетные аспекты деятельности национальных правоохранительных направлений, стандарты работы которых нуждаются в «европеизации». Обосновано, что внедрение европейских эталонных практик правоохранительной деятельности должно происходить при условии комплексного противодействия таким негативным социальным явлениям как коррупция, недоверие населения к власти, несовершенство законодательства, жесткий характер политической конфронтации в обществе, высокая степень риска превышения власти должностными лицами правоохранительных органов служебных полномочий.

Ключевые слова: правоохранительные органы, правоохранительная деятельность, государственная власть, государственная служба, европейская интеграция, Европейский Союз, европейские стандарты.

Annotation: In the article from positions of general theoretic analysis the row of associate aspects of process of input in practice of activity of institutes of the home law-enforcement system of the standards of law-enforcement activity approved in Europe is illuminated. Leaning against position signed Ukraine and European Union in 2014 Agreements about an association, priority directions of activity of national law-enforcement directions are distinguished, the standards of work of that need «europeanizing». Reasonably, that introduction of European standard practices of law-enforcement activity must take place on condition of complex counteraction to such negative social phenomena as a corruption, mistrust of population to power, imperfection of legislation, hard character of political confrontation, is in society, high degree of risk of exceeding of power public servants

Key words: law enforcement authorities, law-enforcement activity, state power, government service, European integration, European Union, European standards.

Починаючи з 2014 року Україна посилила зусилля в напрямі активізації процесів європейської інтеграції. Прагнення українського народу жити в умовах правової, демократичної, соціальної держави сформувало соціальний запит на проведення комплексних реформ у всіх сферах діяльності держави і життя соціуму на кшталт розвинених держав Європейського Союзу (далі – ЄС). Невдовзі це знайшло свій прояв в укладенні Угоди про

асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію) з іншої [1]. Угоду було ратифіковано Верховною Радою України 16.09.2014 року і необхідність виконання її положень для нашої держави набули значення, за висловом Президента України, «великого завдання і великого виклику» [2].

Положення Угоди про асоціацію стали правовим фундаментом для запозичення і впровадження в практику функціонування ключових ланок

державного механізму України багатьох нових для національної правової системи еталонних стандартів і вимог, що апробовані розвиненими державами ЄС в якості ефективних принципів владного управління. Серед них – базові засади формування правопорядку та законності України, що відповідають ідеї верховенства права і кращим стандартам рівності перед законом. У цьому контексті *актуальним з наукової точки зору і практично доцільним є визначення пріоритетів правоохоронної діяльності, яким мають слідувати правоохоронні органи України у контексті комплексних впровадження просресивних загальноєвропейських стандартів у функціонування національних державно-владних структур.*

Теоретичною основою статті стали наукові позиції таких вчених-правознавців як В.Т. Маляренко, О.Г. Степанова, А.В. Мелехін, А.М. Подоляка. У свою чергу, нормативним базисом статті стали двосторонні акти міждержавного права, що укладені між Україною і Європейським Союзом та законодавчі акти системи законодавства України.

Слід зазначити, що на сьогодні у національному законодавстві України не існує чіткого визначення категорій «правоохоронна діяльність» і «правоохоронні органи». В.Т. Маляренко називає правоохоронними органами державні установи (або державні юридичні особи), які діють у системі органів влади й виконують на основі закону державні функції (владні, організаційно-розпорядчі, контрольно-перевірочні тощо) у різних сферах внутрішньої та зовнішньої діяльності Української держави [3]. Нормативне визначення категорії «правоохоронні органи наведено» у ч. 4 ст. 1 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [4]. Відповідно до цього Закону, правоохоронними органами називаються державні органи, які згідно чинного законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції. Найширший перелік правоохоронних органів міститься у ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», який до таких органів відносить органи прокуратури, внутрішніх справ, Служби безпеки, військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи та установи виконання покарань, державної контрольно-ревізійної служби, рибохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні та правоохоронні функції [5].

У кожній розвиненій державі світу правоохоронна діяльність є специфічною правовою формою діяльності держави, що спрямована на запобігання виникненню умов і причин можливих соціально небезпечних протиправних явищ, їх попередження і припинення. За кількістю суб'єктів і значущістю в державі, правоохоронна діяльність традиційно посідає значне місце й постійно привертає увагу органів влади, політичних партій, засобів масової інформації, громадськості. Складна система правоохоронної діяльності проявляє себе у різних видах правозастосовних дій, а саме: *правовстановлюючих, правозабезпечувальних, правотримувальних і правовідновлювальних.*

Відповідно, правоохоронна діяльність виступає як охоронний інструмент суспільства і держави, впливає на поведінку суб'єктів правовідносин за допомогою використання дозволів, приписів, заборон, контролю за їх додержанням та реалізації юридичної відповідальності [6]. У свою чергу, функціонування правоохоронних органів також відбувається у відповідності до стратегічних політичних цілей держави, що визначає зміст пріоритетів правоохоронної функції.

Після підписання Україною Угоди про асоціацію, держава взяла впевнений курс на «європеїзацію» стандартів правоохоронної практики. Підтвердженням цього низка пріоритетів діяльності правоохоронних структур України. Слід відзначити, що до центру нашої уваги потрапили норми Угоди про асоціацію, які є ідейно-правовою підставою для створення нової системи взаємовідносин влади і суспільства в нашій країні. Зокрема, до числа пріоритетних завдань правоохоронної системи України ми віднесемо такі:

- визнання Україною поваги до демократичних принципів, верховенства права, ефективного врядування, надійного захисту прав людини і основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки. Вказані засади є базовими принципами функціонування всього інституційного механізму ЄС і відображають спільне прагнення народу України і народів об'єднаної Європи досягти відповідного рівня соціального розвитку. Всі держави-члени ЄС своїми діями зобов'язуються сприяти збереженню і примноженню цих цінностей заради спільних інтересів населення Старого світу. Слід відзначити, що на рівні ЄС серйозне порушення вказаних засад певною державою-членом є законною підставою для застосування стосовно цієї держави санкцій у вигляді припинення окремих прав, пов'язаних з членством в ЄС. Державні службовці правоохоронних органів України зобов'язані враховувати це під час інформаційної комунікації з іншими суб'єктами;

- забезпечення особистої безпеки особи, охорона суспільних відносин від протиправних посягань, створення у суспільстві умов, за яких можливе стабільне функціонування всієї системи державних органів і функціонування інститутів громадянського суспільства. Результативність виконання вказаного завдання обумовлюється, перш за все, «гнучкістю» та компетентністю правоохоронних служб, взаємодією з громадянським суспільством та політичним керівництвом держави [7, с. 41].

- провадити політику, спрямовану на створення безпечного внутрішньодержавного середовища, протидію організованій злочинності. Як кандидат на вступ до ЄС, Україна має впровадити у діяльність вітчизняної правоохоронної системи розроблені і апробовані на рівні об'єднаної Європи ідейно-правові засади функціонування правоохоронних інституцій. На теперішній час у ЄС основні засади правоохоронної політики визначаються на міждержавному рівні в установчих документах, а тому мають юридично офіційну форму, є загальнообов'язковими для всіх країн-членів. Так,

виходячи з положень Договору про Європейський Союз (Маастрихтського договору) від 07.02.1992 року інституційний механізм ЄС містить у своїй структурі наддержавні інституції реалізації і координації правоохоронної політики на території об'єднаної Європи (Європейська комісія, Європейський парламент, Рада міністрів ЄС, Європол та ін.) [8];

- *налагодження правоохоронними органами України режиму постійного співробітництва на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою заобігання та протидії тероризму відповідно до міжнародного права, міжнародних норм у сфері прав людини, а також відповідно до гуманітарного права та норм права, що регулюють статус біженців.* Ураховуючи комплексність подібного завдання, слід вказати на те, що сьогодні тероризм став однією з найбільш актуальних і обговорюваних проблем світового порядку. Цілями терористичних актів є не тільки військові об'єкти, але й найбільш уразливі цивільні об'єкти і цивільні особи. Акти терору спрямовані на розповсюдження масової паніки, лякання, підрив довіри до влади, її шантаж, окупації територій суверенних держав тощо. Терористичні прояви кидають виклик не тільки урядам країн, але й самому сучасному суспільному устрою. Тому кожен правоохоронець зобов'язаний робити все можливе для організаційної та інформаційної протидії тероризму;

- *обов'язковість розробки і реалізації системи заходів, спрямованих на розвиток нового сприятливого клімату для економічних відносин між Україною і ЄС, насамперед для розвитку торгівлі та інвестицій, заохочення конкуренції, які є ключовими факторами для економічної реструктуризації та модернізації.* Така позиція ставить кожному службовцю правоохоронних органів в обов'язок протидіяти будь-яким антизаконним проявам недобросовісної конкуренції, знищення майна, пошкодження інфраструктури суб'єктів господарювання;

- *підвищити стандарти протидії протиправним явищам у сфері забезпечення екологічної безпеки, створення ефективного механізму транскордонного та міжрегіонального співробітництва (зазначимо, що в ЄС забезпечення екологічної політики є цілим відокремленим видом спільної державної політики. Так, починаючи з 1970 року і до сьогодні ЄС підписав 200 угод з питань захисту навколишнього природного середовища. Проте законодавче визнання пріоритетності екологічної складової суспільного розвитку не має великого значення, якщо воно не виконується належним чином. Саме тому, в цей час, завдання екологічної політики ЄС і України полягає, насамперед, в ефективній розробці і перспективній реалізації природоохоронних угод.*

Практичне втілення зазначених пріоритетів у діяльності правоохоронної системи України залежить від багатьох факторів. Найголовнішими з них є політична воля держави реформуватися і широка підтримка суспільства. При реформуванні правоохоронних органів України слід також усвідомлювати, що впровадження європейських

еталонних стандартів правоохоронної діяльності має відбуватись за умови, коли примусові правоохоронні дії мають бути не основним, а похідним (допоміжним) засобом, що є на озброєнні у поліцейського апарату. Цю обставину, як зазначає О.Г. Степанова, слід обов'язково враховувати через те, що незважаючи на значні зрушення у бік формування правової держави за роки державної незалежності, в Україні залишаються негативні соціальні явища, котрі істотно гальмують процеси розвитку громадянського суспільства і розбудови правової держави [9, с. 249]. Серед них - корупція, недовіра населення до влади, недосконалість законодавства, жорсткий характер політичної конфронтації у суспільстві, високий ступінь ризику перевищення влади посадовими особами правоохоронних органів службових повноважень. Саме від подолання зазначених проблем прямо залежить успішність євроінтеграції України, приведення вітчизняної правоохоронної системи до загальноприйнятих у ЄС стандартів функціонування, трансформації пріоритетів правоохоронної політики держави у відповідності до загальноприйнятих в Європі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
2. Порошенко: Угода про асоціацію – великий виклик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tvi.ua/new/2014/03/21/poroshenko_uhoda_pro_asociaciyu_velykyu_vykyk
3. Маляренко В.Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / В.Т. Маляренко: підручник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ebk.net.ua/Book/SptroU/1-2/111.htm>
4. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.
5. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.
6. Подоляка А.М. Правоохоронна діяльність і правоохоронні органи / А.М. Подоляка // Віче. – 2009. – №18 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1643/>
7. Мелехин А.В. Организационно-правовой аспект деятельности силовых структур зарубежных стран: учеб. пособ. / А.В. Мелехина, А.Р. Попченко. – М.: ВНИИ МВД России, 1998. – 88 с.
8. Договор о Европейском Союзе от 07 февраля 1992 года // Кашкин С.Ю. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями / Кашкин С. Ю., Кутафин О. Е., Четвериков А. О.; пер. с англ. А. О. Четвериков; под ред. С. Ю. Кашкина. – М.: ИНФРА-М, 2008. – С. 166-210.
9. Степанова О.Г. Пріоритети правоохоронної діяльності держави як члена Європейського Союзу (теоретико-правовий аспект) / О.Г. Степанова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право». – 2014. – № 1106. – С. 247-249.